

5.3

Tweede Wereldoorlog en jodenvervolgning

In 1939 brak opnieuw oorlog in Europa uit. Twee jaar later gebeurde dat in Azië, waar Japan veel gebied veroverde en oorlog ging voeren tegen de Verenigde Staten. In deze Tweede Wereldoorlog werden miljoenen joden vermoord.

13 Hitler arriveert in Sudetenland (Tsjechië), maart 1938.

A Oorlog in Europa en Azië Hoe het begon

In maart 1938 werd Hitler in een Mercedes triomfantelijk Wenen binnengereden. Duizenden enthousiaste Oostenrijkers brachten hem de Hitlergroet. Oostenrijk had zich net aangesloten bij Duitsland. Volgens het Verdrag van Versailles mocht dat niet. Maar Hitler trok zich van dat verdrag niets aan. Hij zei: 'Wij eisen de vereniging van alle Duitsers tot één groot Duits rijk.' Ook in Tjechië woonden Duitsers. Hitler eiste het gebied waar zij woonden op. In september 1938 gaven de Britse en Franse regering hem zijn zin. Het 'Duitse deel' van Tsjechië was hun geen oorlog waard. Maar een jaar later veroverde Duitsland heel Tsjechië. Nu was de maat vol. De Britten en Fransen beloofden Polen militaire steun als Duitsland ook dat land zou aanvallen. Die aanval kwam op 1 september 1939. Twee dagen later was het oorlog in Europa.

Blitzkrieg

De opmars van het Duitse leger verliep snel. Noorwegen, Denemarken, Nederland, België, Luxemburg en een groot deel van Frankrijk werden in drie maanden onder de voet gelopen. Vooral de razendsnelle overwinning op Frankrijk was bijzonder. In de Eerste Wereldoorlog was het Duitse leger na vier jaar vechten geen meter opgeschoten. Maar nu

14 De Blitzkrieg volgens een Duitse tekenaar.

beschikte het over tankdivisies, die in een 'bliksemoorlog' de vijandelijke linies doorbraken. De Duitse soldaten waren bovendien goed getraind en gemotiveerd. Dat kon van de Franse soldaten niet gezegd worden.

In juni 1941 vielen Duitse troepen de Sovjet-Unie binnen. Ze kwamen tot zeventig kilometer van Moskou. Intussen was ook een deel van de Balkan bezet. Europa lag aan Hitler's voeten.

Keerpunten

Maar de herfst brak aan. De Russische wegen veranderden in modderpoelen, waarin Duitse legervoertuigen vast kwamen te zitten. Toen kwam de winter. Het Duitse leger had niet genoeg winterkleding, waardoor veel soldaten door de kou werden uitgeschakeld. De Russen gingen in de tegenaanval. Na verbiterde gevechten verdreven ze de Duitsers in 1943 uit Stalingrad. Er waren meer keerpunten in de oorlog. Groot-Brittannië hield in 1940 stand tegen massale Duitse

luchtaanvallen. In 1942 behaalde het Britse leger een beslissende overwinning in Noord-Afrika. In 1943 vielen geallieerde troepen Duitslands bondgenoot Italië bin-

nen. Een jaar later landden ze op de kust van de Normandië. Duitsland capituleerde op 8 mei 1945. Hitler had een week eerder al zelfmoord gepleegd in zijn bunker in Berlijn.

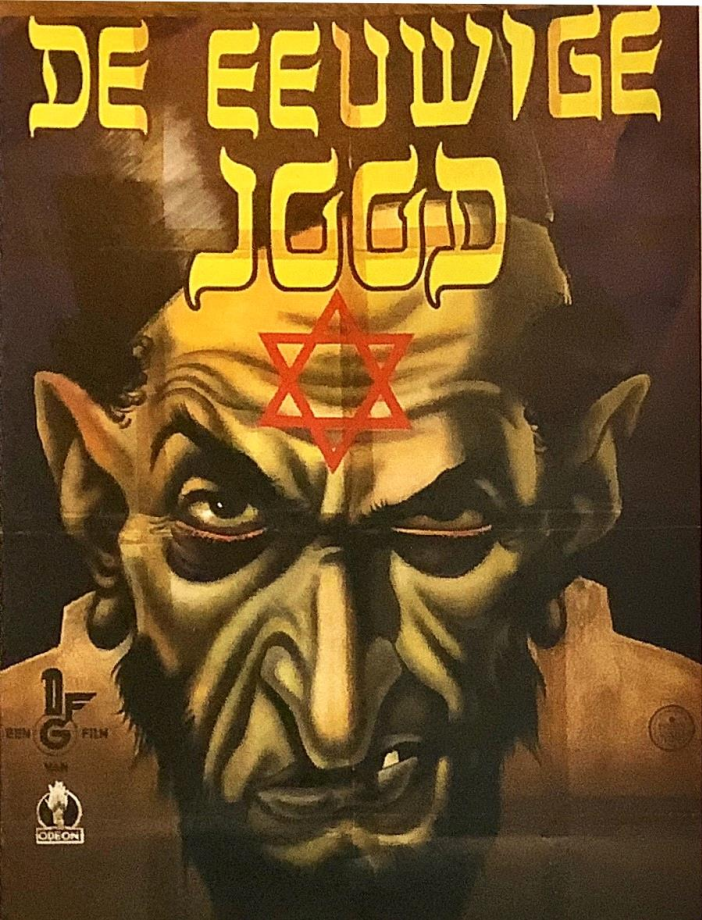
Oorlog in Azië

De grootmachten Rusland en de Verenigde Staten bleken uiteindelijk te sterk voor Duitsland. Vreemd genoeg had Hitler de Amerikanen zelf de oorlog verklaard. Dat was op 11 december 1941. Vier dagen daarvoor had de Japanse luchtmacht de Amerikaanse marinebasis Pearl Harbor op Hawaii aangevallen. Hoewel Japan bondgenoot was van Duitsland, was Hitler niet verplicht om tegen de Verenigde Staten oorlog te voeren. Toch deed hij dat. Achteraf geen slimme zet.

Waarom viel Japan de Verenigde Staten aan? Dat kwam door China. Vanaf 1931 was Japan bezig met de verovering van dat grote land. De Japanners waren uit op grondstoffen. De Amerikanen zagen hun handel

15 De Japanse aanval op Pearl Harbor in 1941.

OOK U MOET DEZE FILM ZIEN!
EEN DOCUMENTAIRE FILM OVER HET WERELD-JODENDOM.
MAAR EEN IDEE VAN D. E. TAUBER. SAMENSTELLING: FRITZ HIPPLER
MUZIEK: FRITZ R. FRIEDL

16 Nazi-film waarin joden vergeleken worden met ratten die ziekten overdragen en daarom uitgeroeid moeten worden (1941).

met China in gevaar komen en waren bang dat Japan meer delen van Azië zou veroveren. Ze kondigden een handelsboycot tegen Japan af. Voor de militaire regering van Japan was een oorlog tegen de Verenigde Staten daardoor onvermijdelijk geworden. Japan veroverde grote delen van Zuidoost-Azië, maar kon niet van de Verenigde Staten winnen. Op 6 en 9 augustus 1945 wierpen Amerikaanse vliegtuigen atoombomben

op twee Japanse steden met tienduizenden doden als gevolg. De Japanse regering capituleerde.

B De jodenvervolging

Hitlers oorlogsdoelen

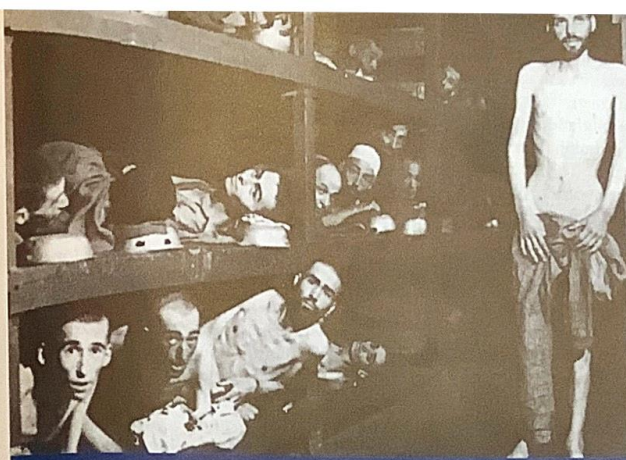
Hitler maakte zich voortdurend zorgen om de toekomst van het Duitse volk. Duitsland zou te dichtbevolkt zijn en te weinig grondstoffen hebben. Om te overleven had het Duitse

volk volgens hem ruimte om te leven nodig. Dat zocht hij in Rusland, een dunbevolkt en grondstofrijk land. Een ander oorlogsdoel was de vereniging van alle Duitsers in één groot rijk. Door het Verdrag van Versailles was Duitsland veel grondgebied kwijt geraakt. Zeven miljoen Duitsers woonden buiten Duitsland, vooral in Polen. Vandaar de inval in dat land in 1939.

Helemaal nieuw waren deze oorlogsdoelen niet. Ook in de Eerste Wereldoorlog ging het Duitsland om levensruimte in het oosten. Nieuw was dat Hitler naast de gewone oorlog nog een heel ander soort oorlog voerde: tegen de joden en andere volkeren die hij minderwaardig noemde.

Hitlers antisemitisme

Waarom haatte Hitler de joden zo? Volgens hem was het leven één grote overlevingsstrijd. Net als in de dierenwereld stredden volkeren voortdurend op leven en dood. Om niet ten onder te gaan, zo dacht hij, moest een volk een eenheid zijn, raszuiver blijven en geleid worden door een sterke man. Wat deden de joden volgens Hitler? 'Ze hebben het communisme uitgevonden om Duitse arbeiders en fabrikanten tegen elkaar op te zetten', zo sprak hij tot het Duitse volk. 'Ze trouwen met Duitsers om het 'Duitse bloed' te vergifigen. En met hun gezeur over democratie staan ze de sterke leider alleen maar in de weg. Door de joden gaat het helemaal mis met het Duitse volk!' Stuk voor stuk krankzinnige ideeën, maar Hitler geloofde erin. Hij was niet de enige. In zijn tijd was het normaal om onderscheid tussen rassen en volken te maken. Maar Hitler ging daarin het verst. Wilde het Duitse volk overleven, dan moesten de joden worden uitgemoord. Dat stond in zijn boek *Mein Kampf* uit 1924. Weinig mensen geloofden dat hij dat ook werkelijk zou doen.

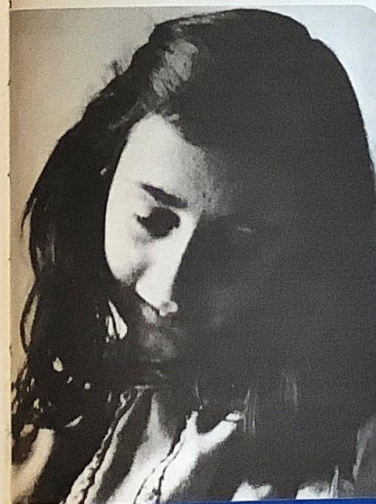

17 Joodse overlevenden in het concentratiekamp Buchenwald (1945).

Van uitsluiting tot vernietiging

Stap voor stap werden de joden in Duitsland aangepakt. In 1933 werden joodse ambtenaren ontslagen. Boeken van joodse schrijvers werden verbrand. Joden mochten geen parken en bioscopen meer bezoeken en huwelijken tussen joodse en niet-joodse Duitsers werden verboden. In 1938 mochten joden niet meer autorijden omdat ze een gevaar op de weg zouden vormen. Honderden synagogen en joodse winkels wer-

den in dat jaar vernield na de moord op een Duitse diplomaat in Parijs door een Poolse jood. In 1941 moesten joden een gele davidster op hun kleding naaien. Duitsland was een racistische samenleving geworden. Buiten Duitsland was het massale moorden toen al aan de gang. Speciale moordcommando's schoten honderdduizenden Oost-Europese joden dood. In Polen bouwden de nazi's concentratiekampen waar joden uit heel Europa naar toe

18 Anne Frank in 1941.

Het verhaal van...

Anne Frank

Veel Duitse joden vluchtten naar het buitenland, zoals de familie Frank, die zich in 1933 in Amsterdam vestigde. Vader Otto opende een bedrijf op de Prinsengracht. Toen Nederland door Duitsland werd bezet, dook het gezin Frank onder in kamers achter in het bedrijf. De ingang naar dit 'achterhuis' was verstoppt achter een draaikast. Daar zat het gezin ruim twee jaar. Tot het in 1944 werd verraden.

We weten van dit achterhuis door het dagboek van Anne Frank. Anne was dertien toen ze onderdook. In haar dagboek schreef ze over die moeilijke tijd. Na haar arrestatie kwam ze in het beruchte Poolse concentratiekamp Auschwitz terecht. Daar zag ze haar ouders voor het laatst. Samen met haar zus Margot werd ze naar het kamp Bergen-Belsen in Duitsland gebracht, waar ze beiden net voor de bevrijding door ziekte en uitputting stierven. 'Eerst is Margot uit het bed gevallen op de stenen vloer; ze was niet meer in staat om overeind te komen. Anne stierf een dag later', aldus een ooggetuige.

werden gebracht om dwangarbeid te verrichten. Joden die niet konden werken, werden onmiddellijk in gaskamers gedood. Velen stierven door uitputting en ziektes. Zo kwamen vijf à zes miljoen joden om. Ook veel Polen, Russen, zigeuners en homoseksuelen stierven in de nazi-kampen.

Kern van de paragraaf

De Tweede Wereldoorlog was van 1939 tot 1945. Duitsland bezette een groot deel van Europa. Japan een groot deel van Zuidoost-Azië. De nazi's vermoordden miljoenen joden. In Polen bouwen ze daarvoor speciale kampen met gaskamers. Duitsland en Japan werden verslagen door de Verenigde Staten, Rusland en Groot-Brittannië. Keerpunten waren de slag bij Stalingrad, de geallieerde invasie in Normandië en het gebruik van atoombomben op Japanse steden.